

Dat wat niet te weten is

Monoloog voor één heer en die heer ben ik

BERT JANS

Kijk, nou moet je eens goed luisteren. Het gaat me er niet om te weten wat je weten kunt. Dat wat je niet kunt weten, daar gaat het om. Ik weet al zo veel man. Mijn hele leven heb ik feitjes en wetenswaardigheden verworven. Je moest eens weten wat ik allemaal weet. Maar wat heb je er in Godsnaam aan? Mijn hoofd zit vol met laatjes waarin allemaal zinloze kennis zit. En als ik straks de pijp uitga, dan gaat dan allemaal verloren. Dus laten we daar over ophouden. In vroeger eeuwen had je mensen die alles gelezen hadden wat er maar in de wereld geschreven was. Mensen als Constantijn Huyjgens, of Erasmus. Moet je dat voorstellen, dat je alles weet wat er maar bekend is. Nu zou dat onmogelijk zijn. Er is een overproductie aan informatie en we kunnen allang niet meer alles bevatten. Daar zijn we gewoon te beperkt voor. Je hebt een paar mensen die op één bepaald gebied alles weten. Mooi hoor, maar je hebt er geen flikker aan. En wie geeft nou iets om de wetenschap dat mijn vriend aan de Elferinksweg Wim heette? Of dat je weet dat het hoofdpersonage uit Kort Amerikaans van Jan Wolkers Erik van Poelgeest heette? Niemand toch, daar zit toch niemand op te wachten? Luister goed, ik heb niet om die wetenschap gevraagd. Het is gewoon opgeslagen in mijn hoofd en met geen mogelijkheid kan ik het meer kwijtraken. Het schijnt dat zelfs mensen wiens hersens verweekt worden door Dokter Alzheimer tot het laatst toe die zinloze dingen blijven weten. Wat moet ik met de tekst van 'Meisjes met rode haren' in mijn kop? Een volkomen overbodig liedje, maar ik raak het maar niet kwijt. Je zou een soort deleteknop moeten hebben. Soms denk ik dat je brein onafhankelijk van jezelf besluiten neemt. In die stroom van informatie zet het brein een filter in om die ongelofelijke stroom te zeven. Maar waarom moet ik nu net die belachelijke zaken onthouden. Weet jij het? Nee, nou dat dacht ik al. Sumatra,

Java, Bali, Lombok, Sumbawa, Sumba, Timor. Ergens in de tijd heeft dat rijtje zich in mijn hoofd genesteld en ik kan het zo oplepelen. Dank je wel meester Oud. Ik heb er nog al wat aan gehad. Ik ben nooit die kant uit geweest. Indië is allang niet meer van ons. Indonesië heet het tegenwoordig zelfs. Batavia, Hollandia, ik heb het uit mijn hoofd geleerd. Het bestaat zelfs niet meer. Zelfs als ik er nu iets mee zou willen, zou ik er niets aan hebben. Ik heb een hekel aan spelletjes als Triviant. Daar zou je misschien iets aan die kennis kunnen hebben. Om te imponeren dan. Nee, nee, het neemt allemaal maar plaats in. Je kop zit overvol van dergelijke onzinnige weetjes. 1600: Slag bij Nieuwpoort! Nou en? 1492: Columbus ontdekt Amerika. Ik heb het klassikaal opgedreund meneer. Dat was een goede manier om het te onthouden, zei de meester. Maar waarom zou je dergelijke onzin moeten onthouden. Daar gaat het in dit bestaan toch helemaal niet om. De tragiek is dat dat wat ik wil weten niet meer kenbaar is. Stel ik ben geïnteresseerd in de dodo. Op internet vind ik alles wat er over te weten valt. Als ik me goed inspan dan ben ik binnen het jaar een dodo-expert. Maar wat heb je eraan? Niets toch? In mijn jongelingentijd was ik zeer begerig om te weten. Ik las alles wat los en vast zat. Maar wat heb ik eraan gehad? Wat ik weten wil, weet ik niet want het is niet na te gaan. Bijvoorbeeld over mijn vader. De goede man is al weet zo'n 35 jaar dood. Wat weet ik van hem? Goed, ik heb wat herinneringen, maar is dat genoeg om hem te 'kennen'? Mijn vader nota bene. Ik denk het niet. Mijn oudste broer is vijftien jaar ouder. Nog voel ik de jaloezie steken omdat ie mijn vader vijftien jaar langer gekend heeft. Ik was twintig verdomme toen ie er de brui aangaf. Zo graag zou ik weten wat ie er van vond wat ik er van gemaakt heb. Hij was vijfenveertig jaar oud toen ik geboren werd. Mijn leven lang heb ik het vanzelfsprekend

gevonden dat ie er was. En net als ik mijn leven wil beginnen knijpt ie er tussen uit. Nee, ik ben niet gelovig, jammer genoeg. Ik zou het een zeer plezierige gedachte hebben gevonden, wanneer ie ergens van boven, noem het voor het gemak maar Hemel, op me neer zou kijken en me op een of andere manier duidelijk zou maken dat ie met welgevallen naar mijn verrichtingen kijkt. "t Is goed jongen, je komt er wel'. Maar ja, ik geloof niet in dat hiernamaals, of in welk hiernamaals ook. Ook daar zit het 'weten' me in de weg. Geloof komt daar waar we 'niet' weten. Voor zaken waar we geen verklaringen meer paraat hebben. Ik zou wel willen, maar je gelooft of je gelooft niet. Mijn vader is nu al langer dood, dan dat ik hem gekend heb. Dat is toch onvoorstelbaar. Natuurlijk heb ik alle vragen waar ik geen antwoord meer op kon krijgen, zelf maar pogen te beantwoorden. Maar echt bevredigend is dat niet. Mijn vader was vijfenveertig jaar oud toen ik mij meldde. Hij was achtenvijftig jaar toen ie zijn laatste adem uitblies. En ik was vijfenveertig toen mijn jongste kwam. Alles herhaalt zich schijnbaar. Ik zie *het als mijn heilige plicht om dit leven zo lang mogelijk te rekken*. Om mijn jongste te zien opgroeien, en om hem zijn leven zien beginnen. Alleen al om hem te zeggen dat ie het goed doet. Dat ik trots op hem ben. Ik neem me iets voor op een terrein een gebied waar ik niets over te vertellen heb. Nee, nee, dat besef ik heus wel. Maar wat kan ik anders? De antwoorden die ik zelf bedacht heb, voldoen immers niet. Ik kan wel denken dat vader met welgevallen naar mijn verrichtingen gekeken zou hebben..... Maar dat is toch iets anders dan weten. Ik vermoed dat ie mijn liefdesperikelen met

hoofdschudden zou hebben begeleid. 'Jongen, jongen toch. Je zult het toch nooit leren.' Maar dat is toch niet hetzelfde als feitelijke zekerheid? Of wel dan.? Ik vul in dat ie trots is, op dingen die ik gedaan heb. 'Dat heb ik nooit achter je gezocht man, dat je zoiets moois kunt schrijven'. Maar het is toch niet meer dan een invulling'. Nee daar kom je niet uit. Dat kom je verdorie nooit te weten. Maar de pest is dat ik me daar niet bij neer wil leggen. Het is een paradox, maar hij houdt me wel gaande. Steeds weer mezelf willen bewijzen dat ik in zijn ogen deug. Dat ik het goed doe. Dat wil ik weten. (tegen beter weten in).

Mijn vader zou 104 jaar oud zijn nu. Op een dag belt ie aan. Ik stel hem voor aan mijn dertienjarige zoon. Kijk vader. Dit is nu Joah. Joah, dit is opa, waarvan ik je vertelde. Vader grijnst. 'Dat is een mooie jongen, dat kleinkind van me, dat heb je goed gedaan jongen. Het is niet voor niets geweest.' Mijn vader en mijn zoon gaan verder de kamer in. Joah praat volop. Hij vraagt mijn vader naar zijn tijd als walvisvaarder, indiaan en revolutionair. En vader verraadt me niet. Kijkt zelfs niet verbaasd over de vragen die mijn zoon heeft. Ik heb geen vragen meer. Mijn zoon wel, en mijn vader beantwoordt ze allemaal. Het is licht in de kamer. Ik ben het middelpunt der dingen. Alles draait om mij. Ik verbind verleden en toekomst. Ik heb het allemaal in de hand.

Wonderen gebeuren nu eenmaal. Maar dat heeft niets met weten te maken.